

Українські землі у
складі Речі
Посполитої (друга
половина XVI ст.)

Люблінська унія 1569 - угода про об'єднання Королівства Польського та Великого князівства Литовського в єдину федеративну державу - Річ Посполиту, що була затверджена у місті Любліні 1 липня 1569 року.

Причини Люблінської унії

- прагнення Великого князівства Литовського здобути союзника в боротьбі з Московією
- польська шляхта сподівалася в такий спосіб розширити свої володіння
- українська, білоруська та литовська шляхта була зацікавлена в польській моделі державності з притаманними їй політичними правами та становими привілеями для шляхти.

ОСНОВНІ УМОВИ

- Об'єднання Польщі й Литви у федеративну державу, очолювану виборним монархом, який одночасно є польським королем і великим князем литовським.
- Він мав обиратися на спільному польсько-литовському сеймі й коронуватися в Кракові
- Створення єдиного сейму, грошової системи і ведення спільної зовнішньої політики
- Перехід до складу Польщі українських земель — Підляшшя, Волині, Київщини та Брацлавщини

- На українських землях, що відійшли після Люблінської унії до Речі Посполитої, запроваджувався **адміністративно територіальний устрій за польським взірцем.**
- У Речі Посполитій на українських землях стало шість воєводств: ***Руське (з центром у Львові), Белзьке(Белз), Подільське (Кам'янець), Волинське (Луцьк), Брацлавське (Брацлав), Київське (Київ).***
- Воєводства очолювали - воєводи.

Наслідки Люблінської унії для українських земель

- Через Польщу на українські землі поширювався західноєвропейський культурний вплив, збільшувалася кількість навчальних закладів
- Втрата українським суспільством своєї політичної еліти
- Виникнення на укр. землях величезних латифундій польських магнатів, закріпачення селянства.
- Українське населення починає зазнавати релігійних і національних утисків

Соціальна структура українського суспільства

- Найчисленнішим прошарком шляхетської верстви була **дрібна шляхта-зем'яни**.
- особливе місце належало **духівництву**, яке становило окрему суспільну верству.
- найнижче місце посідали селяни – 80 % населення.
- Селяни поділялися на **похожих (особисто вільних)** і **непохожих** (прикріплених до свого поміщика)

- **Фільварок**—панський сільськогосподарський хутір, багатогалузеве господарство, орієнтоване на виробництво збіжжя на продаж.

Використовувалася праця кріпаків.

Міське населення складалося

- міської верхівки – патриціату
(багаті представники аристокра-
тичних родів)
- заможних міщан (цехові майстри,
купці)
- міської бідноти

Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі

- Посилення соціального і національно-релігійного гноблення українського населення.
- Запровадження кріпацтва.
- Погіршення умов життя, зростання повинностей і податків, люди прагнули переселитися на нові землі у пошуках кращої долі

Дике поле --це необжиті землі на
Півдні України

Житомир

Київ

Біла Церква

р. Дніпро

р. Півд. Буг

ДИКЕ ПОЛЕ

р. Дністер

Перео́чень

Корчак

- За порогами утворилася
Запорізька Січ.
- Розташовувалася на **о. Малій
Хортиці**
(нині на території міста
Запоріжжя).
 - 1556 р. українським
православним князем Дмитром
Вишневецьким.

Реєстрове козацтво

- У 1572 р. польський король Сигізмунд II Август видав універсал, за яким на службу було взято 300 козаків.
- За часів польського короля Стефана Баторія 1578р.
600 козаків, найнятих на службу, було внесено до спеціального списку – реєстру.

Причини, що спонукали польський уряд утворити реєстрове козацтво, такі:

- прагнення залучити козаків на державну службу.
- використовуючи їх для захисту своїх південних кордонів.
- бажання встановити над козаками контроль і в такий спосіб обмежити їхній вплив на українське суспільство

Надання реєстровим козакам певних праві привілеїв означало визнання польською владою українського козацтва як стану. У такий спосіб було узаконено козацький лад, що сформувався на Запорозжжі.

ПОВСТАННЯ 1591, 1596 РР. ПІД ПРОВОДОМ К. КОСИНСЬКОГО ТА С. НАЛИВАЙКА.

- Узаконення 1588 р. Литовським статутом кріпосного права на території Брацлавського й Київського воєводств зумовило посилення виступів селян і міщан, масові втечі населення на Запорозжя.

ПОВСТАННЯ ПІД ПРОВОДОМ К. КОСИНСЬКОГО

- На початку осені 1591 р.
- Вирішальною у повстанні Косинського стала битва під П'яткою на Житомирщині 23–31 січня 1593 р.

- 1595 р. Повстання С. Наливайка, охопило Брацлавщину, а згодом і Волинь.
- **23 березня 1596 р. відбулася битва біля урочища Гострий Камінь.**
- відбулася битва в травні 1596 р. в урочищі Солониці під Лубнами (нині Полтавської обл.).

РЕФОРМАЦІЙНИЙ РУХ В УКРАЇНІ

Найголовнішим здобутком Реформації в
Україні

був переклад Святого Письма живою мовою
народу, а також її використання в
богослужінні.

Переклади Святого Письма староукраїнською
літературною мовою стали з'являтися від
середини 16 ст.

**Найвідомішим є Пересопницьке Євангеліє
(1556–1561).**

ПРАВОСЛАВНІ БРАТСТВА

Вплив реформаційних ідей засвідчує й діяльність православних братств.

- Найавторитетнішим було **Львівське Успенське братство**.
- Початок діяльності близько **1439 року**, початки значного розвитку **80-х роки 16 ст.**

Утворення греко-католицької церкви.

Розвиток культури й освіти.

- **1596 р. у м. Бересті була прийнята Берестейська церковна унія.**
- **Утворення греко-католицької церкви. Король Сигізмунд III підтримав унію.**

- Нова церква підпорядковувалася папі римському.
- Греко-католицьке духовенство, як і католицьке, звільнялося від сплати податків.
- Уніатська шляхта нарівні з католицькою могла претендувати на державні посади.
- Греко-католицьким єпископам було обіцяно місце в сенаті.

- **1576 р. Острозький культурно-освітній осередок. При ньому 1578 р. виникла школа.**
- **Перша братська школа з'явилась у Львові 1586 р.,**

- книговидання в Україні сприяла діяльність **Івана Федорова (Федоровича)**.
- На початку **70-х років 16 ст.** він прибув до Львова. У створеній друкарні **1574 р. Іван Федоров надрукував «Апостол»**.

- **1574 р.** вийшов перший український друкований підручник для навчання грамоти – **«Буквар»**.
- **Новий Завіт (1580) –
Острозьку Біблію (1581).**